

Commissie Omgevingskwaliteit

Bezoekadres:
Weesperplein 8
(Vm. Stadstimmertuin 4)

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
www.crk.amsterdam.nl

Integrale Commissie Advies nr. 2025-17

Status: definitief

Onderwerp	Paradiso (3)
Datum	8 oktober 2025
Commissie	Robert Winkel (voorzitter), Dana Ponec, Irma van Oort, Petra Brouwer, Jeroen Ruitenbeek, Marten Wassmann, Peter Mensinga
Ambtelijk adviseur	André Winder (M&A), Herman Zonderland (R&D, Centrum)
Secretaris	Paul Rosenberg, Mirte Kooij
Toelichting	Geert van Itallie (Paradiso), Gert Kwekkeboom (Civic), Kristof Houben (Braaksma en Roos)
Overige deelnemers	Eric-Jan de Rooij (Lingotto), Jana Crepon (Inside Outside), Jan van Ballegooijen (Crimson), Margriet Lautenbach (Acoustic reflections), Dennis Slot (Theateradvies), Kristel Heijnen, Katja van den Hurk, Karin Westerink (gem.), e. a.

Achtergrond

In 2023 is door de gemeente Amsterdam samen met Paradiso een verkenning gestart voor de transformatie en uitbreiding van Paradiso met als doel te komen tot een structurele en duurzame oplossing voor de knelpunten op het gebied van ruimte, logistiek en geluidsoverlast die met het huidige gebouw zijn verbonden.

Op 13 september 2023 is de verkenning naar de ruimtelijke inpassing gepresenteerd aan de Integrale Commissie. De commissie constateerde dat meerdere modellen denkbaar zijn en gaf mee dat een oplossing van de knelpunten, met respect voor het rijksmonument, belangen van bewoners en het groen in de singelgrachtzone, alleen mogelijk is met een integrale benadering waarbij gemeente en Paradiso samen optrekken. Zij gaf daarnaast aan veel belang te hechten aan de functie van het poppodium in dit gebouw en rekent deze functie tot de cultuurhistorische waarde van het monument.

In de zomer van 2024 is via een besloten aanbesteding een integraal ontwerpteam o.l.v. Civic Architects geselecteerd. In december 2024 zijn de eerste resultaten van het ontwerpend onderzoek gedeeld met de commissie. De commissie was positief over de vorderingen in het onderzoek en over het breed samengestelde ontwerpteam. Tegelijk maakte de uitwerking van het PvE in vier ruimtelijke modellen duidelijk dat het niet mogelijk is om alle gevraagde functies met respect voor de plek, het gebouw en de omwonenden in één ontwerp te bedienen. De commissie

De Commissie Omgevingskwaliteit adviseert de gemeente Amsterdam over de integrale kwaliteit van de fysieke leefomgeving: stedenbouw, architectuur, openbare ruimte, cultuurhistorie, duurzaam bouwen, welstand en monumenten

adviseerde om de vraag vanuit een ander perspectief te benaderen: wat is het maximale ruimtelijke laadvermogen van de plek en wat is programmatisch mogelijk binnen de grenzen die het bestaande gebouw stelt?

Vraagstelling

Het multidisciplinair ontwerp onderzoek van het afgelopen jaar heeft geleid tot een voorkeursmodel voor de nieuwbouw, voor de omgang met het rijksmonument en voor de afwikkeling van de logistiek. Is dit model een bruikbaar en realistisch vetrekpunt voor verdere uitwerking van het plan en het starten van de ruimtelijke procedure?

Inspraak

Diana Wind (namens de bewoners van Weteringschans 10-18):

- de schaal van de nieuwbouw is te groot en voldoet niet aan redelijke eisen van welstand;
- het project houdt te weinig rekening met de schaal van de beschermde omgeving en negeert zichtlijnen;
- het contrast met het rijksmonument is te groot;
- omwonenden zijn te laat ingelicht;
- er zijn risico's voor de bodem en de fundering van de buurpanden.

Walther Schoonenberg (namens de VVAB):

- het aanleggen van een tunnel leidt tot aantasting van de Singelgrachtzone en is in strijd met het vastgestelde ruimtelijk kader;
- de prijs voor de overkapping van het rijksmonument is te hoog want de buitenzijde wordt voor een groot deel aan het zicht onttrokken;
- het plan voldoet niet aan de Erfgoedwet en aan het Beleidskader Monumenten.

Advies

De commissie heeft veel waardering voor de zorgvuldigheid waarmee alle facetten van deze complexe opgave nu zijn onderzocht en in beeld zijn gebracht. Zij ondersteunt het voorstel op hoofdlijnen vanuit de overtuiging dat hiermee de zorgen ten aanzien van overlast, te krappe behuizing en overbelasting van het rijksmonument op een duurzame manier kunnen worden opgelost en herhaalt haar standpunt dat de geschiedenis als poppodium na vijftig jaar een onderdeel, zo niet de meest dominante factor is geworden in de cultuurhistorische waarde van het gebouw en de plek.

Tegelijk zijn er zorgen over de uitvoerbaarheid van de voorstellen die nu voorliggen. Het plan bestaat uit drie onderdelen: nieuwbouw op de naastgelegen kavel, overkapping van het grootste deel van het rijksmonument en ondertunneling van de Stadhouderskade.

Met betrekking tot de tunnel vraagt de commissie zich af hoe het maken van een zodanig grote voorziening voor vrachtwagens zich verhoudt tot gemeentelijke uitgangspunten voor de omgang met mobiliteit in de binnenstad. De inzet is op kleinere vormen van transport en op overladen van groot naar klein aan de rand van de stad. Worden alle culturele voorzieningen, zoals ook ITA en Caré daar straks van vrijgesteld?

De commissie adviseert op een gelijkwaardig niveau een terugvalsscenario uit te werken waarin de tunnel achterwege blijft en de logistiek via de Weteringschans kan worden afgewikkeld. Dit scenario is nu als fase 1 in het plan opgenomen maar heeft, net zoals de tunnel vele ruimtelijke, verkeerskundige en architectonische haken en ogen. Het plan als geheel moet ook overeind blijven als fase 2 nooit tot uitvoering komt of als het gemeentelijk beleid ten aanzien van zwaar verkeer binnen de ringweg A10 ten uitvoer wordt gelegd.

In algemene zin wordt de kanttekening gemaakt dat in het voorliggende advies nadrukkelijk niet de bedrijfsvoering en het geluidsniveau als zodanig ter discussie zijn gesteld, maar dat de advisering zich beperkt tot de ruimtelijke gevolgen en de gevolgen voor het rijksmonument.

Rijksmonument

In het vorige advies is aangegeven dat de oplossing voor het toevoegen van akoestische isolatie in samenwerking met een restauratiearchitect gezocht moest worden in meer conventionele maatregelen, zoals dubbel glas, buitengevelisolatie aan de binnenzijde en isolatie van de kap, waarbij de monumentwaarde van het gebouw als vertrekpunt zou worden genomen. Dat onderzoek is uitgevoerd. Het leidt tot de conclusie dat wanneer voldaan moet worden aan wettelijke eisen, ingrepen aan de binnenzijde leiden tot niet-acceptabele aanpassingen aan de voormalige kerkruimte/ grote zaal. Daarom gaat het voorkeursmodel uit van het toevoegen van een buitenschil die de beide zijanten, de zijde van de singelgracht en de kap afdekt en waarbij alleen het voorgebouw aan de Weteringschans zichtbaar blijft.

De commissie steunt de analyse dat de monumentwaarde van het gebouw en de plek in het collectieve geheugen van de stad vooral worden bepaald door het interieur van de grote zaal en het voorgebouw als onderdeel van de stedelijke wanden van het Leidseplein en Kleine Gartmanplantsoen en de sequentie van gebouwen langs de Weteringschans. Het toevoegen van een akoestische schil aan de buitenzijde maakt het mogelijk de zaal en de voorruimte te restaureren en zelfs om aantastingen uit het verleden ongedaan te maken. De commissie steunt dus de principiële keuze om een bouwkundige schil toe te voegen en om deze in materialisering aan te laten sluiten bij het bestaande gebouw in plaats van het contrast aan te zetten. Daarbij wordt geen uitspraak gedaan over de eerste schetsen van een architectonische uitwerking. Op voorhand wordt meegegeven dat hoge eisen worden gesteld aan de schaal, detaillering en verfijning die op deze plek nodig zijn.

De keuze voor isoleren aan de buitenzijde leidt tot een forse opgave voor het interieur. Gevraagd wordt om een gedetailleerde restauratievisie, plan van aanpak en uitwerking voor het herstel van het interieur. Speciale aandacht is daarbij nodig voor de omgang met de vensters en voor de ruimte tussen de oude en nieuwe bouwkundige schil. Op welke manier blijft de monumentwaarde van de oude buitengevel als verborgen, tweede laag in het gebouw beleefbaar? Welke speciale meerwaarde kan deze constructie voor bezoekers opleveren en hoe houdt je de routing begrijpelijk? Ook wordt een visie gevraagd op het gebruik van de huidige hoofdentree in de nieuwe situatie. Het oude voorgebouw mag geen betekenisloos decorstuk worden in een voornamelijk nieuw ontworpen architectonisch ensemble.

Nieuwbouw

In de vorige behandeling werd meegegeven dat de vier getoonde modellen te fors waren voor deze locatie en te weinig rekening hielden met zichtlijnen. Op basis van dat advies is het stedenbouwkundig laadvermogen van de plek onderzocht en is het volume en het daarin ondergebrachte programma verkleind. Dat heeft geleid tot een in de ogen van de commissie aanvaardbaar volume dat zich goed voegt in de stedelijke context. Er blijven twijfels over de omvang van het gebouw en de vraag blijft bestaan of het niet mogelijk is onderdelen (zoals kantoorruimte) onder te brengen op andere locaties. Een flink deel wordt ondergronds gebracht. Dat levert ruimtelijke winst op maar leidt tegelijk tot een gebouwgebonden CO₂ uitstoot die in de rest van het volume (en de overkapping van het rijksmonument) gecompenseerd moet worden om te voldoen aan gemeentelijke uitgangspunten voor gebouwgebonden CO₂.

De architectonische uitwerking hoeft niet traditioneel, maar moet in geleding, detaillering en materialisering passen binnen het beschermd stadsgezicht, met een vriendelijke aansluiting op buurpanden en gevoel voor maat en schaal van de binnenstad. Aandacht wordt ook gevraagd voor de onbebouwde ruimte tussen de volumes, vooral aan de zijde van het Max Euweplein, en de uitwerking van de tuinen. Blijft er wel genoeg groene oever over, kunnen bestaande bomen behouden blijven en welke delen worden openbaar toegankelijk en welke niet?

Tunnel

Het voorstel om vrachtwagens rechtstreeks van de Stadhouderskade, ondergronds naar het gebouw te brengen kan veel oplossen maar heeft ook veel nadelen. De bewijslast dat dit ruimtelijk en financieel mogelijk is, ligt geheel bij het project. Gevraagd wordt in beeld te brengen wat er aan in- en uitritten, veiligheidsvoorzieningen en luchtbehandelingskanalen zichtbaar wordt op maaiveld. De vraag is ook of een groene oever aan de singelzijde van het gebouw nog mogelijk is met zoveel beton onder de grond?

Om die reden wordt, zoals gezegd, gevraagd om volwaardige uitwerking van fase 1 met logistieke afwikkeling aan de voorzijde. Dit scenario moet zonder noemenswaardig verlies aan plankwaliteit kunnen functioneren voor het geval dat een tunnel in fase 2 niet haalbaar blijkt.

Amsterdam, 13 oktober 2025
Commissie Omgevingskwaliteit

Robert Winkel, voorzitter

Bijlage

Beleidskaders:

- Omgevingsvisie Amsterdam 2050. Een menselijke metropool (Amsterdam 2021)
- Bestemmingsplan Amsterdam Centrum
- Beschermd stadsgezicht Amsterdam binnen de singelgracht

Aangeleverde stukken:

- Aanbiedingsbrief '100 jaar Paradiso' (2 okt. 2025)
- Presentatie voor SIRK (Civic Architects, 8 okt. 2025)
- Adviesrapport akoestische aspecten (Acoustic Reflections, 28 aug. 2025)
- Preadvies ruimtelijke inpassing (R&D Centrum, 2 okt. 2025)
- Bijlage 2, laadvermogen (Civic Architects, 1 okt. 2025)
- 'Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek Poppodium Paradiso' (Crimson, nov. 2024)
- Preadvies gevolgen monumentwaarde. 'Notitie Paradiso' (8 okt. 2025)
- 'Paradiso, deelonderzoek geluid en monument' (Braaksma en Roos, 1 okt. 2025)
- 'Samenvattend overzicht opties geluidsreductie monument Paradiso' (z.d.)
- Tekeningenset (Civic Architects, 12 sept. 2025)
- Inspraakreactie omwonenden, 'Adviesverzoek uitbreidingsplan Paradiso' (8 okt. 2025)
- 'Inspraak Paradiso' (VVAB, 8 okt. 2025)